

NECÂTÜ'L GARÎK

**Hazret-i Pîr
Azîz Mahmûd Hüdâî
Kaddesallâhu Sırrahul Fettâhî**

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hudâya hamd ve minnet evvel âhir
Ki oldur zâhir ve bâtında zâhir
Zuhûru perde olmuşdur zuhûra
Gözü olan delîl ister mi nûra
Güneş zâhir değil midir karındaş
Ne var görmezse ânı çeşm-i huffâş
Hudâ zâhirdürür mahlûk mestûr
Hılâf anlayub olma Hakdan dûr
'Aceb sun' ve 'aceb sırr-ı ilâhî
Ki olmuşdur 'avâlim cilvegâhî
Hemân levs-i cehâletden elin yu
Bu kevserden içegör bir içim su
Bu zâhir bildiğine olma mağrûr
Sakin kim ma'rifetden olasın dûr
'Ikâl-ı akl-ı cüz' iyyeden halâs ol
Efendi bâdenûş-ı bezm-i hâss ol

Bilirsin hod işitdin bu hitâbı
Leddû lil mevt vebnû lil harâb²
Bu âlem bir hayâl-i hâba benzer
İçinde ömr-i âdem âba benzer
Sakin imdi hayâlâta inanma
Eser yele akar suya dayanma
Şehâdet mülküdür zâhirde dünyâ
Hakîkatde velâkin dâr-ı ‘ukbâ
Çü dünyâ ehli bir serhoş gibidir
Ko gördükleri bir düş gibidir
Sened isterler ise bu kelâma
Nazar kılsınlar *ennâsü niyâma³*

قال النبى صلى الله و سلم الناس نيام فاذا ماتو انتبهوا
واما يوسف عليه السلام فقد بنى الامر على ظاهره
و قال ابت هذا تاويل رؤىاي من قبل قد جعلها ربي حقا
Kâlennebiyyü sallallâhu aleyhi vesellem “**ennâsü niyâmen fe izâ
mâtû intebehû**” Ve emmâ Yûsuf aleyhisselâm fekad büniyel emrû alâ
zâhirihî “**ve kâle yâ ebeti hâzâ te’vîlü rü’yâye min kablü kad
ce’alehâ rabbî hakkâ**”
[Cenâb-ı Rasûl sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki;” İnsanlar
uykudadırlar, öldüklerinde uyanırlar”. Yûsuf aleyhisselâm.bunu zâhir
üzere haml etmiştir ve demiştir ki: “Hazret-i Yûsuf dedi ki; ey babam
işte bu evvelce gördüğüm rü’yânın gerçekleşmesidir” Sûre-i Yûsuf
100. âyet]

Çü Yûsuf zâhiri üzre gidipdir
Anınçün hakla ta’bîr edipdir
Göre irfânını fahr-i enâmın
Nice hakkını vermişdir makâmın
Ki dünyâyı hayâl ve hâb bildi
Uyanmağı beyim ‘ukbâda kıldı

Uyan gafletden imdi âkil isen
Hakkı anlayıgör ehl-i dil isen
Olub ölmezden evvel bil Hudâ'yı
Hevâyı ko sivâyı ko Hüdâî
Sivâ-yı Hakk hevâ ile hevesdir
Hak anla Hakkı bil Allâh besdir
Kişi Hak bilmeğe geldi cihâne
Yanılır arada türlü bahâne

قال الله تعالى وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ
وفسره ابن عباس رضى الله عنه بقوله ليعرفون

Kâlallâhu teâlâ **“vemâ halaktül cinne vel inse illâ liya‘budûn”** ve
fesserehü İbn-i Abbas radiyallâhu anh bikavlihî **“liya‘rifûn”**
[Sûre-i Zâriyât, 56. âyet. Meâli :” Ben cinleri ve insanları, ancak
bana kulluk yapmaları için yarattım”. Hazret-i İbn Abbas radiyallahu
anh **“liya‘budûn”** kavlini **“liya‘rifûn”** olarak tefsîr etmiştir].

Müfesserdir ibâdet ma‘rifetle
Bilinmez işbu câh menziletle
Kelâm-ı İbn-i Abbas’a nazar kıl
Gönülde rayb ü şekk âsârını sil
Sakin kim olma bu ma‘nâya câhid
Kelâm-ı küntü kenzen âna şâhid

و فى الكلمات القدسية كنت كنزا مخفيا فاحبت ان اعرف
فخلقت الخلق لاعرف و تحببت اليهم بالنعم حتى عرفونى
Ve fil kelimâti'l kudsiyyeti

**“küntü kenzen mahfiyyâ fe ahbebtü en u‘rife fe halaktü'l halka li
u‘rife ve tahbebtü ileyhim bin ne‘ami hattâ arafûni”**
[Kudsî hadislerdendir. **“Ben gizli bir hazine idim. Bilinmekliğimi
sevdim ve halkı yarattım. Verdiğim nimetlerimle kendimi onlara
sevdirdim, tâ ki onlarda beni bilsinler”**]

Eğer oldunsa bu ma'nâya vâkîf
Çalış sa'y et olagör Hakka 'ârif
Nedir dersen eğer ânın tarîki
Bilir Hakkı bilen nefsin hakîkî

قال النبی صلی اللہ علیہ و سلم من عرف نفسه فقد عرف ربه

Kâle'nnebiyyü sallallâhu 'aleyhi vesellem
"men 'arafe nefsehû fekad 'arafe rabbehû"
[Hazret-i Peygamber sallallahu aleyhi vesellem
"Kim nefşini bildi, Rabb'ini bildi" buyurdu]

Efendi nefsine âgâh olagör
Mücâhid fî sebîlillâh olagör
Hevâ-yı nefşini kam' eyleyen er
Cihâd-ı ekber eyler ey birâder

ولذلك قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم حين رجع غزوة رجعتنا
من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر یعنی مجاهدة النفس
وانما عدت جهادا اكبر لانها صارت سببا قريبا لمعرفة الرب
التي هي المقصود من الخلق بخلاف الجهاد المعروف

Velizâlike kâle'nnebiyyü sallallâhu aleyhi vesellem hîner rec'î an
gazvetin "reca'nâ minel cihâdi'l asgari ile'l cihâdi'l ekberi" ya'nî
mücâhedetü'n nefş ve inne mâ udite cihâdi'l ekberi lî enne hâ sâret
sebeben karîben li ma'rîfeti'r rabbi'l lefi hiye'l maksûdun minel halki
bi hilâfi cihâdi'l ma'rûf

[İşte bunun için Peygamber efendimiz sallallahu aleyhi vesellem bir
gazâdan döndüğünde buyurdu ki; "biz cihad-ı asgardan cihad-ı
ekbere döndük" Yani bu mücâhede-i nefş niçin büyük sayıldı. Çünkü
mücâhede-i nefş, Allâh'ı tanımak için yakın bir sebep olmuştur.
Yaratmaktan maksat Rabb'ini bilmektir. Ma'rûf olan cihad değildir]

Şu kim ede hevâyı kam‘a cür‘et
Eder Mevlâ âna lâbüd hidâyet
قال الله تعالى وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
Kâllâhu teâlâ **“vellezîne câhedû finâ linehdiyennehüm sübülenâ”**
[Sûre-i Ankebût 69. âyetin baş tarafıdır. Meâli:
“Bizim uğrumuzda mücâhede edenlere gelince;
biz onlara elbet de yollarımızı gösteririz”]

Gel imdi maksada eyle şurû‘u
Beyân eyle usûlü ve fûrû‘u
Me‘ânî mektebinden bir varak yaz
Beyim etfâl-i ervâha sebak yaz
Ser-âgâz eyle uşşâka nevâdan
Geçegör bu hevâ ile sivâdan
Sakın elden koma mıkırâz-ı lâyı
Gönülde kesmeğe hubb-i sivâyı
Tılsım-ı kenz-i illâ lâ dır ey yâr
Nitekim Hâlik‘a ekvân ve âsâr
Dervîş tevhîde imdi gayret eyle
Defîne açılınca dikkat eyle
Evvelâ kim başına devlet konubdu
Hümâ-yı izzet ü rıf‘at konubdu
Budur asl-ı usûl olduğı tevhîd
Ki ider ağyârdan matlûbu tefrîd
Sarây-ı sırra pes nefy oldu çârub
İren isbâta tahsîl itdi matlûb
Hüviyyetden dem urub Hakka irdi
Hayât ikliminin zevkını sürdü
Bizim ahvâlimiz ey Hayy u Kayyûm
Cenâb-ı pâkine hep cümle ma‘lûm
Dü ‘âlem taht-ı teshîrindedir hep
Doyar mı kahrına hiç kimse yârab

Bize lutfunla eyle yâ ze'l-ikrâm
Celâlinden öte ikrâmın in'âm
Fenâdan geçirüb irgür bekâya
Yetür cûdunla hakkâni 'atâya
Hudâyâ eylegil fadlınla rahmet
Bulavuz tâ kim cennet içre cennet
Şunu kim kaplıya envâr-ı tevhîd
Tulû' ide âna esrâr-ı tevhîd
Girer cennet içinde cennete ol
İrer lezzet içinde lezzete ol
Nüh cennet hâlıkına vâsıl olur
İrer zevka murâdı hâsıl olur

FÎ BEYÂN-I MERÂTİBİ'T TEVHÎD

Gel ey hoca yine aç tenk-i sükker
Mükerrer ola tâ kim tatlı sözler
Kelâm-ı kümmeli takrîr eyle
Gönüller hânesin tenvîr eyle
Safâlar sürmeğe ervâh ü esrâr
Nedir ehl-i hakikat söyle ey yâr
Merâtib üzredir erbâb-ı tevhîd
Tefâvüt üzredir ashâb-ı tevhîd
Kimi ef'âle ermiş kimi sıfâta
Kimi vâsıl dürür tevhîd-i zâta
Beşer haddi efendi bu kadardır
Ötesi sanma makdûr-ı beşerdir
Meğer kim berk-ı hâtıf gibi bir ân
Kulun sırrına ire nûr-ı Rahmân
Velâkin zâil olur yine ol dem
İrişmez âna bin akl-ı âdem

Eğerçi fadl-ı Hakdır işbu hâlât
Kapudur âna lâkin zikr u tâ‘at
Müsemmâya vesâil oldu esmâ
Yolundan feth olur lâbüd mu‘ammâ

Şu kim esrâr-ı zikre irmek ister
Yolundan tutsun ânı ey birâder
ان توحيد مبداء كل ذوق و نعمة كما ان الشرك
منشاء كل عذاب و نقمة

İnne‘t tevhîde mebde‘ü külli zevkın ve ni‘metin
kemâ enne‘ş şirke menşe‘ü külli ‘azâbin ve nikmetin.
[Nasil ki her azâbın ve nikbetin menşei şirk ise,
muhakkak tevhîd de, her zevk ve ni‘metin başlangıcıdır]

Bu tahkîki birâder istimâ‘ et
Safâ ve zevkle bir hoş simâ‘ et
Cemî‘ zevka tevhîd oldu mebde‘
Azâba nitekim şirk oldu menşe‘
İki kısım oldu şirk ey merd-i tâhir
Biri şirk-i hafîdir biri zâhir
Celîden kurtulubdur ehl-i îmân
Hafîde kaldı işkâl ancak ey yâr

الحديث فى الصحيحين عن انس ابن مالك رضى الله عنه
ما من احد يشهد ان لا اله الا الله وان محمد عبده
و رسوله صدقا من قلبه الا حرمه الله على انار و فيهما
El hadîsü fis sahihayn ‘an Enes ibn Mâlik radiyallahu anh
“Mâ min ahadin yeşhedü en lâ ilâhe illallâh ve enne
Muhammeden abdühü ve resûlühü sıdkan min kalbihî
illâ harramehullâhu ale’n nâri ve fihimâ”

[Sahiheynde Hazret-i Enes ibn Mâlik radiyallahu anhdan rivâyet
olunur, “Hiç kimse yok ki lâ ilâhe illallâh ve Muhammeden abdühü ve
resûlühü diyerek kalbinin sadâkatı ve tasdiki ile şehâdet ederse
Allâh o kulunu ateşe haram kılar”]

عن معاذ بن جبل ان النبي صلى الله عليه و سلم قال له
يا معاذ هل تدري ما حق الله على العباد قال قلت الله اعلم
ورسوله قال ان يعبدوه و لا يشركوا به شيئاً ثم قال اتدري
ما حق العباد على الله تعالى اذا فعلوا ذلك قلت
الله و رسوله اعلم قال ان لايعذبهم

An Muâz ibn Cebel ennennebiyyü sallallâhu aleyhi vesellem kâle lehû
“Yâ Muâz hel tedrî mâ hakkullâhi ‘alel ‘ibâdi kâle kultü Allâhu
a‘lemü ve Resûluhu kâle en ya‘budûhu velâ yüşrikû bihi şey’ en
sümme kâle etedrî mâ hakku’l ‘ibâdi ‘alallâhi teâlâ izâ fe’alû
zâlike kultü Allâhu ve Resûluhû a‘lemu kâle en lâ yu‘azzibehum”
[Hazret-i Muaz ibn Cebel radiyallahu anhdan rivâyetle Peygamber
sallallahu aleyhi vesellem efendimiz; “Yâ Muaz, kulların üzerine
Allâh’ın hakkı nedir, bilirmisin? Hazret-i Muaz, Allâh ve Resûlü daha
iyi bilir, dedi. Resûlullah buyurdu ki, Allâh’a ibâdet etmeleri ve hiç
şerik koşmamalarıdır. Resûlullah buyurdu ki, Allâh’a ibâdet edip, şirk
koşmadıklarında kulların hakkı nedir, bilirmisin? Hazret-i Muaz,
Allâh teâlâ ve Resûlü bilir, dedi. Resûlullah buyurdu ki,
Cenab-ı Hakk’ın onlara azab etmemesidir”]

Hadîsin zâhirine olma mağrûr
Ki irfân meclisinden olasın dûr
Ki ehl-i ma‘siyet derler bunu hep
Yine böyle iken olurlar mu‘azzeb
Budur vechi eğer eylersen idrâk
Ki ol şirk-i hafîden olmamış pâk
Usât-ı mü‘minîni yakdığı nâr
Anınçündür beyim şirk-i hafî var
Eğer şirk-i hafîden kurtulaydı
Hudâ ânı cahîme mi salaydı
Nebî sana bu ma‘nâyı duyurdu
Anınçün sıdk-ı kalb ile buyurdu
Hadîs-i sâniye dahî nazar kıl
Hılâfın anlamaktan ki hazer kıl

Beyim bu kâide ma‘lûmun olsun
Derûnun ma‘rifet nûruyla dolsun
Umûm eyler ifâde nekre her ân
Siyâk-ı nefye vâki‘ olsa ey cân
Bu ma‘nâyı eğer etdinse idrâk
Olunmamak gerek hiçbirşey işrâk
Eğer şirk-i hafî ve ger celîdir
Bulardan pâk olan labüd velîdir
Velîsine Hudâ kılmaz azâbı
Dahî görmez suâli ve azâbı
Kişi şirkden edicek ictinâbı
Muhakkak bilki ol görmez azâbı
Karındaş anladınsa bu tarfîki
Karînin ola tevhîd-i hakîki
Bu ma‘nâdan ona kim ire irşâd
Bir işi *zeyd ü amre* kılmaz isnâd
Muvahhid eylemez pes gayrı isbât
Ki *ettevhîdü iskâtül izâfât*⁴
Mukallid ger ede da‘vâ-yı tahkîk
Olunur hâli bu mîzâna tatbîk
Ki *zeyd ü amre* isnâd etdiği kâr
Kaçan olmasa gelmez âna inkâr
Eğer ol işi andan bilmeyeydi
Fevâtından teellüm gelmeyeydi
Teellüm oldu ânın şirkine dâll
Neye vardı aceb bildin mi ahvâl
Azâba bâis olan şirk ü şekkdir
Teellüm âna bilirse mihekkdir
Gel imdi *zeyd ü amre* söğmeği ko
Beyim âsâr-ı şirkden var elin yu

KISSA-İ ŞEYH EBÂ YEZÎD BESTÂMÎ

Rivâyet olunur ki pîr-i Bestâm
Ki ya'nî Bâyezîd sâhib-i ikdâm
Bu denlu cidd ü sa'y ü dikkatiyle
Bu denlu halvetiyle uzletiyle
Bakub her hâline ol merd-i fâik
Arayub bulmadı bir Hakka lâyıık
Dedi bir Hakka lâyıık iş yok *elhak*
Meğer var ise tevhîdim var ancak
Dediler bilmez misin sūd yediğın
Yüreğimi sūd ağırtıdı dediğın
Bu resme bulunur mu sende tevhîd
Aceb sen kande ya kande tevhîd
Olur tevhîd aslı her kemâlin
Nitekim şirkdir aslı her dalâlin
Kişinin şirki denludur azâbı
Er isen eyle imdi ictinâbı
Karîni müşrikin olur 'azâzil
Geçer boynuna ağılâl ü selâsil
Kusûru şirkden şol kim ola pâk
Olur cennet kusûrunda ferahnâk
İki kısım oldu hem cennet kusûru
Birisi ma'nevîdir bir sūrî
Olubdur ma'nevî cennetde cennet
Muvahhid anda bulur dürlü lezzet
Görür ol cennet içinde cennet
Bulur her ni'metinde nice lezzet
Kulak işidmeyüb göz görmediği
Gönle gelmeyub akl ermediği
Neler i'dâd eder sâlih kuluna
Nice vasf eyliyem ânı biline

كما قال اعددت لعبادى الصالحين مالا عين رأت
ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر

Kemâ kâle “a’dedtü li’ ibadi’s sâlihîne mâ lâ ‘aynün raet velâ
üzünün semî’at velâ hatara ‘alâ kalbi beşer”

[Hadîs-i kudsîde buyurulduđu üzere; “salih kullarım için hiç bir
gözün görmediği, hiç bir kulağın işitmediği ve hiç bir kalb-i beşerin
hatırından geçmemiş ni ‘metler hazırladım”]

Salâha gerçi her ma’rûf yoldur

Hakîkatde velâkin sâlih oldur

Ki ol terk ide cümle mâsivâyı

Geçe nefsinden bula Hudâyı

İrişmiş ola ol tevhîd-i zâta

Bakub kalmaya ef’âl ve sıfâta

Bu tevhîde eğer ermek dilersen

Serây-ı vahdete girmek dilersen

Devriş sıdkıyla dâim kar’-ı bâb et

Sivâyı terk edüb ref’-i hıccâb et

Gerekdir terk-i dünyâ terk-i ukbâ

Hıccâbın a‘zamı varlıkdır ammâ

ولذلك قيل وجودك ذنب لا يقاس عليه ذنب اخر

Velizâlike kîle “vucûdike zenbün lâ yukâsü ‘aleyhi zenbün uhrâ”

[Bunun için denilmiştir ki, “senin varlığın, öyle bir günahdır ki,
başka bir günahla mukayese edilmez”]

Ne vakit kim ola ol zenb zâil

Gidüb hâil ola dil Hakka vâil

REF'U'L HICÂB VE TA'LÎMÜ'L EDEB

Gel ey devlet metâ'ına harîdâr
Ki gûş-i câna bir hoş gevherim var
 Ne gevher belki miftâh-ı se'âdet
 Anınla açılır ebvâb-ı hikmet
Hidâyet erüb ol bâbı açarsan
Hicâb-ı a'zamı öte geçersen
 Olasın cem'a ve hem farka vâsıl
 Kemâliyle murâdın ola hâsıl
Kaçan nur-ı hakîkat lem'a sala
Seni bir cezbe ile senden ala
 Rubûbiyyet dimâğında ide kâr
 'Ubûdiyyetde kâsır olma zinhâr
Çalış işbu hicâbı hark idegör
Sakin cem' ile farkı fark idegör
 Hakîkatde dilersen feth-i bâbı
 Beyim hark eyle bu muhkem hicâbı

ذكر القوم ان الفرق ما نسب اليك من الكسب واقامة وضايف
العبودية و ما يليق باحوال البشرية و الجمع ماسلب عنك بل
كان من قبل الحق من ابداء معان و ابداء لطف و احسان و لا بد
للعبد منهما فان من لا تفرقة له لا عبودية له و من لا جمع له
لا معرفة له فقول العبد اياك نعبد اثبات التفرقة و العبودية
و قوله اياك نستعين طلب الجمع فانظر الى الارشاد الالهى
كيف جمعها فى السورة التى جعلها مفتتح كتابه الرفيع
و الزم قرائتها فى الصلوة لكل شريف و وضع ثم اعلم ان
مرادنا فى هذه الرسالة بالجمع و التفریق عدم احتجاب
العبد بالحق عن الخلق و لا بالخلق عن الحق فيعم الفرق
الذى قبل الجمع و بعده فلا يحتجب بالوحدة عن الكثرة
و لا بالكثرة عن الوحدة بل يجمع بين المعرفة و العبودية
فيحصل له البقاء بعد الفناء فافهم ذلك تخلص عن
المهالك و الله الهادى و عليه اعتمادى

Zekere'l kavm inne'l farka mâ nesebe ileyke mine'l kisbi ve ikâmeti
vezâifü'l 'ubûdiyyeti vemâ yeliku bi ahvâli'l beşeriyyeti ve'l cem'u
mâ selebe 'anke bel kâne min kabli'l hakki min ibdâi meani ve ibtidâi
lutfi ve ihsâni ve lâbudde lil'abdi minhümâ feenne men lâ tefrikate
lehû lâ 'ubûdiyyeti lehû ve min lâ ceme'a lehû lâ ma'rifetü lehû fe
kavlül 'abdü iyyâ kena'büdü isbâtüt tefrikatü vel 'ubûdiyyeti ve
kavlühü iyyâke neste'inu talebil cem'i fenzur ilel irşâdil ilâhî keyfe
ceme'ahâ fis sûretilleti ce'alehâ müfettihih kitâbihir refi' ve elzeme
kirâetehâ fis salâti li külli şerîfin ve vadi' sümme i'lem enne murâdenâ
fî hâzihi'r risâleti bil cem' vet tefrîk 'ademi ihticâbi'l 'abdi bil hakki
'anil halki velâ bi'l halki 'ani'l hakki feye'ummü'l farku'llezî kable'l
cem'i ve ba'de felâ yahtecibu bi'l vahdeti 'ani'l kesreti velâ bi'l
kesreti 'ani'l vahdeti bel yecme'u beyne'l ma'rifeti ve'l 'ubûdiyyeti fe
yuhsile lehul bekâe ba'de'l fenâ fefham zâlike tahlis 'ani'l mehâliki
vallâhul hâdî ve 'aleyhi i'timâdî

[Ehl-i tasavvuf demişlerdir ki, “muhakkak fark, sana izâfe edilen kazançtır. ‘Ubûdiyet vazîfelerini ikâme etmek ve ahvâl-i beşeriyete ait olan şeylerdir. Cem’, senden alınmış (gayr-i ihtiyârî) olan her şeydir.

Belki, Allâh tarafından olan şeylerdir ki, bir çok ma‘naları izhâr etmesi ve lutfu ihsâna başlamasıdır (Yani evvelce takdîr edilen ma‘naları açığa çıkarmaktır)Ancak ‘abd için ikisi de lâzımdır. Çünkü fark (ayrılmak) olmayan kimse için ‘ubûdiyet yoktur. Kendisinde cem‘ olmayanda da ma‘rifet yoktur. Kulun “iyyake na‘bûdü” demesi tefrîka ve ‘ubûdiyeti isbattır. Ve” iyyâke nesta‘în” demesi taleb-i cem‘dir. Öyle ise sen ilâhî irşâda dikkat et. Allah teâlâ bunları nasıl toplamış ve yüce Kur‘ân‘ın başlangıcı yapmıştır. Namazda okunmasını ister şerîf ister gedâ herkese vâcib kılmıştır. Sonra sen bil ki, biz bu risâlede cem‘den ve tefrikden neyi kasd ediyoruz? Hakk, kul ile halk arasına girmesin, ruhbanlık sınıfı olmasın diyedir. Hem de halk, kul ile Hakk arasında perde olmasın. Buradaki fark, hem cem‘den önce hemde cem‘den sonraki farka şâmilidir. Öyle ise vahdet kesrete ve kesret de vahdete perde olmasın. Belki kulun ma‘rifetle ‘ubûdiyeti cem‘ etmesi lâzımdır. Tâ ki, ona fenâdan sonra bekâ hâsıl olsun. Sen bunu anla ki, tehlikeli şeylerden kurtulmuş olursun. Allâh hâdidir. Ve benim i‘timadım da onun üzerindedir.]

Şunun kim cem‘i yok irfânı yokdur

Şunun kim farkı yok ilhâdı yokdur

Gezer cem‘ ehli deryâlarda galtân

Yürür fark ehli sahrâlarda hayrân

Biri şol türke benzer şehre gelmez

Biri şehre âdemi ki karye bilmez

Hakîkatde kemâl ehli ol oldu

Ki hem deryâyı hem sahrâyı bildi

Şu kim bu vartadan buldu halâsı

Beyim şekksiz ol oldu tanrı hâsı

قال الله تعالى أَن تُصِيبَهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِن
تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
(وقال ايضاً) مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ
سَيِّئَةٍ فَمِنَ نَفْسِكَ

Kâlallâhu te'âlâ **“in tusibhüm haseneten yekûlu hâzihî min
'indillâh ve in tusıbhüm seyyieti yekûlu hâzihî min 'indik kul
küllün min 'indillâh”** ve kâle eydan **“ma esâbeke min hasenetin
feminallah vema esâbeke min seyyietin femin nefsik”**

[Sûre-i Nisâ 78. âyetin bir kısmı olup meâli : “Onlara (kâfirlere) bir iyilik gelirse; bu Allâh'dandır, derler. Bir kötülük geldiği zaman da bu senin yüzündendir, derler. De ki: Hepsi Allâh'dandır” ve yine Sûre-i Nisâ 79. âyetin bir kısmı olup meâli : “Sana gelen her iyilik (bir lutuf olarak) Allâh'dan, her kötülük ise (bir hatânın neticesi olarak) senin nefsendir”]

Ki olur kim *femin nefsik* der ol şâh

Ki olur der *kul küllün min indillâh*

Beyim tevhîd-i sırfın da yeri var

Makâmın gözle gâfil olma zinhâr

Bu tevhîde bakub Mûsâ peygamber

Pes *illa fitnetük* der ey birâder

قال الله تعالى حكاية عن موسى عليه السلام
إِن هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَنْ تَشَاءُ وَتَهْدِي مَنْ تَشَاءُ

Kâlallâhu te'âlâ hikayeten 'an Mûsâ 'aleyhisselâm

“in hiye illâ fitnetük tüdillü bihâ men teşâü ve tehdî men teşâ”

[Sûre-i A'raf 155. âyetin bir kısmıdır. Cenâb-ı Hakk Hazret-i Musâ aleyhisselâmdan bahisle buyurur. Meâli : “Zâten bu da senin imtihanından başka bir şey değildir. Sen onunla dilediğini sapıklığa, dilediğini de doğru yola iletirsin”]

Onat fehm eyle ma'nâ-yı kelâmı
Gözet yerli yerinde her makâmı
Günâhı nefse isnâd eyleyiğör
Edeb yolun efendi söyleyi gör
Değil bu şirkin ol tevhîde mâni'
Sana belki bundan dahî nâfi'
Kula mevlâ edeb yolun duyurdu
Göre nice *femin nefsik* buyurdu
Ebeddir hilye-i insân-ı kâmil
Edeb terk etdi redd oldu 'azâzil
Dilersen olasın makbûl-ı hazret
Müeddeb ol bulasın tâ ki kurbet

KISSA-İ ŞEYH EBÂ SA'ÎD MA'AZ ZÂİRE

İşit kim bu Sa'îde geldi bir er
Ziyâret etmek için ey birâder
Meğer fark etmeyüb ol sol ve sağın
Kapıya kodu ol sol ayağın
Buyurdu ona ol sâhib-i kerâmât
Karîb olmaz edebsiz bize heyhât
Şu kim râh-ı edebden taşra gide
Kaçan ola bizimle sohbet ede

KISSA-İ ŞEYH BÂYEZÎD EL-BESTÂMÎ

İşitdin mi aceb şol Bâyezîdi
O 'aynü'l ârifin olan ferîdi
Yanında öğdüler bir şahsı hayli
Ânı görmeğe etdi kalbi meyli
Varub ânı ırakdan bakdı gördü
Ki ol er kıbleden yana tükürdü

Edeb terk edüb ol çün böyle etdi
Görüb şeyh ânı koyub döndü gitdi
Dilersen kim kabûl ide seni Hakk
Müeddeb ol müeddeb ol müeddeb

TAHKÎKU'L HAK

Beyim sem'inde olsun işbu tahkîk
Gerekdir kâmile cem' ile tefrîk
Kaçan kim ola bir zellet sudûru
Bakub tevhîde hoş görme kusûru
Tenezzül etse nefse töhmet eyle
Terakkî et efendi gayret eyle
Bu şirki tutma ol tevhîde yeksân
Bulunur zulmet içre âb-ı hayvân
Teferrüc et hakîkat gülistânın
Hısâr edin şerî'at bostânın
Hakîkat eyleyüb sırrında cevân
Şerî'at zâhirin hıfz etsün ey cân

قال ابو سليمان دارانى قدس سره ربما ينكت الحقيقة
فى قلبى اربعين يوما فلا اذن لها ان تدخل قلبى
الا بشاهدين الكتاب و السنة

Kâle Ebû Süleymân Dârânî kuddise sırruh “**rubbemâ yenküsü'l
hakîkati fî kalbî erba'îne yevmen felâ üzine lehâ en tedhule kalbî
illâ bi şâhideyni'l kitâbi vel sünneti**”

[Ebu Süleyman Dârânî buyurdu: “Hakîkat benim kalbime girmek
ister, kırk gün ona izin vermem. Tâ ki kalbime girmesi için iki şâhid ki,
biri Kitâb ve biri Sünnet olmadıkca”]

Gehî vahdet ilinde kıl tena'um
Ki eyle bâğ-ı kesretde terennüm

Serây-ı vahdete yol gösteren şâh
Der idi gâh olurdu *lî ma 'allâh*⁵
Gehî irşâd için erbâb-ı dîni
Der idi *yâ humeyrâ kellimini*⁶
Bilirsen ger efendi işbu hâlet
İder ânın kemâline şehâdet
Habîbullâha eyle iktidâyı
Sırât-ı müstakîme git Hüdâî
Hakîkî mülke hakkânî nigâh et
Ubûdiyet makâmın cilvegâh et
Kuru da'vâda çok türlü telef var
Ubûdiyetde hod nice şeref var
İden *esrâ bi abdihî* sırrın iz'ân
Getürür bu söze sıdk ile îmân

الا يرى ان الله تعالى كيف قال سبحان الذي
اسرى بعبده و لم يقل بنبيه و لا برسوله اشعاراً
بان نيل تلك المراتب العالية لا يتيسر الا بالعبودية

Elâ yürâ ennalâhe te'âlâ keyfe kâle “**sübhânellezî esrâ bi ‘abdihî**”
velem yekul bi nebiyyihî velâ bi resûlihî iş'âran bi enne neyle tilkel
merâtibil âliyeti lâ yeteyesseru illâ bil ‘ubûdiyyeti
[Görülüyor mu? Büyük mertebelere kullukla ulaşılır olduğunu
bildirmek için, Allâh Teâlâ Sûre-i İsrâ'ın birinci âyetinin başında
“Nebiyihî” ve “Resûlihî” demeyip ‘**Abdihî** buyurmuştur.]

Uluvv-i rütbeta tâ‘at sebebidir
Ânı sanma ki bir kuru ta‘abdir

قال الله تعالى اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه

Kâlallâhu te'âlâ

“**ileyhi yas’adül kelimüt tayyibi ve’l amelü’s sâlihu yerfa’uhu**”
[Sure-i Fâtır 10. âyetin bir kısmı olup meâli : “Güzel söz ancak O’na
yükselir. O güzel sözleri de iyi iş ve hareketler yükseltir”]

Eğerçi mu‘teber hükm-i ezeldir
Terakkîye sebep lâkin ameldir
Amel etmezse ger îcâb-ı cennet
Velâkin vardır anda bâ‘isiyyet
Kulun takdîri Hakk sermâyesidir
‘Amel san nerdübânın pâyesidir
Terakkî süllemine oldu mirkât
Merâtib kat‘ına olmuştur rât
Kulun zâtında konsa kâbiliyet
Çıkarır fi‘le âni hüsn-i tâ‘at
Hakîkat sanma kim terk-i ameldir
Velâkin terk-i rü‘yet ki güzeldir

قال الحسن البصرى عالم الحقيقة ترك ملاحظة
العمل لا ترك العمل و قال ايضاً طلب الجنة بلا
عمل ذنب من الذنوب

Kâle Hasan el Basrî

“âlemü’l hakîkati terkü mülâhazati’l ‘ameli la terkü’l ‘ameli ve
kâle eydan talebü’l cenneti bilâ ‘amelin zenbün min ez- zunûb”
[Hasanü’l Basrî Hazretleri buyurdu: “Hakîkat âleminde ameli terk
değil, ‘amelin mülâhazasını terk etmektir” Yine buyuruyorlar ki:
“Amelsiz cenneti istemek, günahlardan bir günahdır”]

Efendi bulmak istersen kemâli
Amel it lîk kılma ittikâli

قال عايشة رضى الله عنها حين رأت ان قدمى
النبي صلى الله عليه و سلم قد تور متا من القيام
فى الصلوة اتكلف هذا و قد غفرلك ما تقدم من
ذنبك و ما تأخر فقال افلا اكون عبداً شكورا
والحديث المذكور فى الصحيحين رواية عن عايشة
رضى الله عنها

Kâle ‘Âişete radiyallâhu ‘anhâ “**hîne raet enne kademeyin nebiyyi
sallallâhu ‘aleyhi vesellemi kad teverrametâ mine’l kıyâmi fis
salâti etükellefü hâzâ ve kad gafera leke mâ tekaddeme min
zenbike ve mâ teahhare fekâle efelâ ekûnu ‘abden şekûren**” vel
hadîsül mezkur fis sahihayn rivayeti an ‘Âişete radiyallâhu ‘anhâ
[Hazret-i Âişe Vâlidemiz buyurdular; “Resûlullah namazda kıyamda
iken ayaklarının şiştiğini görünce, niye kendini böyle zorluyorsun?
Halbuki Allâh senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlamıştır
deyince, Efendimiz, ben şükr eden bir kul olmayayım mı?
buyurdular”]

Suâl etdi Resûl’e Bint-i Sıddîk

Nedir bâb-ı amelde bunca tedkîk

Bağışlamışdı Hudâ ol Rabb-i Ekber
Zunûbun mâ tekaddem mâ teahhar⁷

Dedi abd-i şekûr olmayayım mı

Ol ihsâna şükr kılmayayım mı

Gel imdi bu kelâmı dinledinse

Hadîs-i Mustafâ’yı anladinsa

Sakın bâb-ı amelden dûr olma

Kuru emniyyeye mağrûr olma

Amel oldu mürîde kurbet için

Vusûl ehline şükr-i ni‘met için

و فى الكلمات القدسية لا يزال عبدى يتقرب الى
بالنوفل حتى احبه

Vefî kelimatil kudsiyeti

“la yezâlû abdî yetekarrabû ileyye bin nevâfilî hatta uhibbehu”

[Hadis-i kudsilere aittir. Allah Teâlâ, “Ben onu sevinceye kadar, kul devamlı olarak, nafilelerle bana yaklaşıp” buyurmaktadır]

Amelden Hakk’a yokdur nef` veyâ darr
Senin çündür kamusu ey birâder

كما ورد فى الكلمات القدسية يا عبادى لو ان
اولكم اكرم و انسكم و جنكم كانوا على اتقى
قلب رجل منكم مازاد ذلك فى ملكى شيئاً يا عبادى
لو ان اولكم و اكرم و انسكم و جنكم كانوا
على افجر قلب واحد منكم ما نقص ذلك فى ملكى
شيئاً الى ان قال يا عبدى انما هى اعمالكم احصيتها
ثم اوفيكم اياها فمن وجد خيراً فليحمد الله
و من وجد غير ذلك فلا يلومن الا نفسه
رواه مسلم عن ابى ذر رضى الله عنه

Kemâ verede fi’l kelimâti’l kudsiyeti “yâ ‘ibâdî lev enne evveleküm
ve âhirüküm ve insüküm ve cinnüküm kânû ‘alâ etkâ kalbi
raculin minküm mâ zâde zâlike fi mülki şey’en yâ ‘ibâdî lev enne
evveleküm ve âhirüküm ve insüküm ve cinnüküm kânû ‘alâ efceri
kalbi vâhidin minküm mâ nakasa zâlike fi mülki şeyen ilâ en kâle
yâ ‘ibâdî innemâ hiye a’ mälüküm uhsihâ sümme üfiküm iyyâha
femen vecede hayran fel yahmidillâhe vemen vecede gayra zâlike
felâ yelûmenne illâ nefsehû”
revâhu müslim ‘an ebî Zer radiyallahu anh

*[Kudsî Hadislerdendir. “Ey kulum eğer sizin evveliniz ve âhîriniz, insanlarınız ve cinleriniz en muttakî kişinin kalbi üzere olsanız, bana bir faydası olmayıp, mülkümde de bir şey artmaz. Ey kulum evveliniz, âhîriniz, insanlarınız ve cinleriniz en günahkar kişinin kalbi üzere olsanız benim mülkümde hiç bir şey eksilmez” Yine Allah Teâlâ “Ey kulum bahs ettiğimiz sizin amellerinizdir. Ben onları sayıyorum, sonra onları size veririm. Kim bir hayır bulursa Allâh’a hamd etsin. Gayrini bulursa yalnız kendi nefsini kınasın, başkasını kınamasın”
Ebî Zer radyallahu anhdan Müslim’in rivâyetidir]*

Sakın terk-i amelden ki hazer kıl
Kimin buyruğunu sayarsın nazar kıl

FASLUN FÎ ENNE’N NÂSE YUHŞİRÛNE YEVME’L KIYÂMETİ ‘ALÂ HASEBİ A’MÂLİHİM⁸

Kanı bir nakd-ı cân ile harîdâr
Kanı bir müşterî germ oldu bâzâr
Alub mısır-ı hakîkatden şekerler
Akîden pâk idegör ey birâder
Kişinin i’tikâdı fâsid olsa
Amel esvâkı dahî kâsid olsa
Ba’îd olur Hudânın rahmetinden
Kaçan haz ala cennet ni‘metinden
Gel ol i’tikâdın eyle pâk
Kelâmı dinle hoş eyle idrâk
Pes andan lâzım olsun hüsn-i tâ‘at
Yüzün âk ola tâ rûz-i kıyâmet
Ne hâl üzre öluser kişi bunda
Anınla kopıser yarınki günde
Bu kavlin sıdkına ey ehl-i iffet
İder *te’ûne efvâcâ*⁹ şehâdet

قال الله تعالى يوم ينفخ فى الصور فتأتون افواجا
و روى انه صلى الله علي و سلم سئل عنه فقال
يحشر عشرة اصناف من امتى بعضهم على صورة القردة
وبعضهم على صورة الخنازير و بعضهم منكوسون ارجلهم
فوق وجوههم و يسحبون عليها و بعضهم عمياً و بعضهم
صماً و بكماً و بعضهم يمضغون السننهم فهى مدلات على
صدورهم يسيل القيح من افواههم يستقذروهم اهل الجمع
وبعضهم قطعت ايديهم و ارجلهم و بعضهم مصلوبون على
جذوع من نار و بعضهم اشد نتناً من الجيف و بعضهم
يلبسون جياباً سابغة من قطران لازمة بجلودهم فاما
الذين على صورة القردة فالقتات من الناس و ما الذين
على صورة الخنازير فاهل السحت و اما المنكوسون
على وجوههم فاكله الربوا و اما العمى فالذين
يجورون فى الحكم و اما الصم و البكم فالمعجبون
باعمالهم و اما الذين يمضغون السننهم فالعلماء
والقصاص الذين خالف قولهم اعمالهم و اما الذين
قطعت ايديهم و ارجلهم فهم الذين يؤذون الحيوان
و اما المصلوبون على جذوع من نار فالسعاة
بالناس الى السلطان و ام الذين اشد نتناً من
جيف فالذين يتبعون الشهوات واللذات و منعوا
حق الله فى اموالهم و اما الذين يلبسون
الجياب فاهل الكبر والفخر و الخيلاء

Kalallâhu teala “yevme yenfahu fissuri fetetune efvaca”

[Sûre-i Nebe 18. âyetin meâli:

“Sûr’a üfürüleceği o (kıyamet) gün, bölük bölük geleceksiniz”]

Rüviye ennehû sallallâhu ‘aleyhi veselleme “süile anhu fekâle yuhşeru ‘aşerâtü esnâfin min ümmetü ba’duhum ‘alâ sûreti’l kiradeti ve ba’duhum ‘alâ sûreti’l hanâziri ve ba’duhum menkûsüne ercülühüm fevka vücühihim ve yüşhabüne ‘aleyhâ ve ba’duhum ‘umyen ve ba’duhum summen ve bukmen ve ba’duhum yemda’üne elsinetehum fehiye müdlâtün ‘alâ sudûrihim yesilü’l kayhu min efvâhihim yestakziruhum ehli’l cem’i ve ba’duhum kuti’at eydîhim ve ercülühüm ve ba’duhum maslûbun ‘alâ cuzû’in min narin ve ba’duhum eşeddü netnen mine’l ciyefi ve ba’duhum yelbesüne ciyâben sâbigaten min katrânin lâzimetün bi culûdihim feemmellezîne ‘alâ sûreti’l kiradeti fe’l katâtü minennâsi ve emmellezîne ‘alâ sûreti’l hanâziri fe ehli’s suhti ve emmel menkûsüne ‘alâ vücühihim fe ekeleti’r ribâ ve emmel ‘umyâ fellezîne yecûrüne fi’l hukmi ve emme’s summu ve’l bukmu fel mu’cibüne bi a’mâlihim ve emmellezîne yemda’üne elsinetehüm fe’l ‘ulemâü ve’l kasâsüllezîne halefe kavlühüm a’mâlehum ve emmellezîne kuti’at eydîhim ve ercülühüm fehümüllezîne yu’zûne’l cîrâni ve emme’l meslûbüne ‘alâ cuzû’in min narin fe’s suâtü bi’n nâsi ile’s sultâni ve emmellezîne eşeddü netnen min ceyfin fellezîne yetbe’üne’s şehvâti ve’l lezzâti ve mene’û hakkullâhi fi emvâlihim ve emmellezîne yelbisüne’l ciyâbe fe ehlü’l kibri ve’l fahri ve’l huvelâi”

[Rivâyet olunur ki, bu husus Hazret-i Peygamber’e soruldu. Resulullah buyurdu ki, benim ümmetim on sınıf üzere haşr olunacaktır. Bazıları maymunlar, bazıları domuzlar suretinde ve bazıları ters yüz olacaktır. Şöyle ki, ayakları yüzleri üzerinde olarak sürüklenirler. Bazıları kör, bazıları sağır ve dilsizdirler. Bazıları dilleri göğüsleri üzerine sarkmış olduğu halde dillerini çiğnerler. Ağızlarından irin akar ve herkes onlardan nefret edip onları pis ve necis addederler. Bazılarının elleri ve ayakları kesilmiştir. Bazıları ateşden dallar üzerine asılmışlardır. Bazıları leşten beter pis kokar. Bazıları katranla boyanmış cübbelerini derilerine yapışmış olarak giyerler. Maymun suretinde olanlar, koğuculuk yapan ve yalan söyleyenlerdir. Domuz suretinde olanlar, haram mal yiyenlerdir. Ters yüz olanlar, faiz yiyenlerdir. Kör olanlar, hükmünde zulum yapanlardır. Sağır ve dilsizler kendi amellerini beğenip gururlananlardır. Dillerini çiğneyenler ise, sözleri işlerine muhalif olan ulema ile vaizler ve kıssacılarıdır. Elleri ayakları kesik olanlar, komşularına eziyet verenlerdir. Ateşden dallar üzerine asılmışlar, halkı sultanlara ihbar ve şikayet eden jurnalcilerdir. Çok pis ve leşden beter kokanlar ise, şehvet ve lezzetlerine tabi olup mallarından Allâh Teâlâ’nın hakkı olan zekâtı men edenler ve vermeyenlerdir. Katrandan cübbeleri giyenler, kibir, gurur, ve ucub ehli olanlardır.

Resûlullâha soruldu bu âyet
O sultân itdi tafsîli begâyet
Ki bazı ümmetimden rûz-i mahşer
Yakîn on türlü sûretde geliser
Birinin şekli maymun biri hınzır
Biri başı aşğa sürünür zîr
Biri gözsüz biri dilsiz kulaksız
Dilin çiğner biri biri ayaksız
Biri maslûb biri müntindir ey cân
Birinin oluser kaftânı katrân
Gel imdi dinlegil bunları kimdir
Ki bilmek kişiye gâyet mühimdir
Buyurmuşdur yine ol fahr-i âlem
Ki oldur seyyid-i evlâd-ı âdem
Bugün bunda olan kattât u nemmâm
Olur maymun gibi yarın bed-endâm
Şular kim dâimâ suht ve harâm yir
Olur yârın olar sûretde hınzır
Ribâ mâlını yirse bunda bir er
Kıyâmetde yüzü üzre sürerler
Dahî cevreylese hükmünde hâkim
Ko pür gözsüz kıyâmetde o zâlim
Şular kim summ büküm olan efendi
Görüb a‘mâlini ona dayandı
Şu kim akvâli ahvâline uymaz
Dilini çiğneyüb ol kişi doymaz
Ola şol kimse kim müezzî-i cîrân
Ko pür elsiz ayaksız rûz-i mîzân
Şunun kim gamz ile sa‘y oldu işi
Cuzû‘-ı nâra asılır o kişi
Uyub shevâta men‘ idenler zekâtı
Cîfeden kokusu bed ola kâtı

Şunun kim kibr u fahr ola hevâsı
Olur katrândan ânın hem libâsı
Beyim ma'lûmun olduysa bu ahvâl
Gerekdir kişide pes hüsn-i a'mâl

FASLUN FÎ TAFSÎLÎ'L A'MÂL

Amel dahî iki kısım oldu ey dost
Birisi mağz olupdur birisi post
Ki yani biri bâtın biri zâhir
İkisin dahî cem' eyle olma kâsır
İki cânib kaçan kim ola ma'mûr
Denilür lâ cerem *nûrun alâ nûr*
Şerî'at hükmünü eyle ri'âyet
Yerine vara tâ farzla sünnet
Ola marzî hem ef'âl ve sıfâtın
Müzeyyen ola envâriyle zâtın
İdegör zâhir ü bâtın ri'âyet
Bulasın tâ ki cennet içre cennet
İkisine dahî ikdâm-ı tâm et
Velî bâtında artık ihtimâm et
Ki zîrâ bâtınındır manzar-ı Hak
Dışın mahlûka manzar oldu ancak
Çalış imdi bunu iste Hudâdan
Derûnun pâk ola levs-i sevdâdan
Teneffüs edicek rahmet nesîmi
Getirdi bûy-i gülzâr-ı kadîmi
O bûyi duymağa insân gerekdir
Değil ten cân içinde cân gerekdir
Olur insân-ı kâmil mazhar-ı Hak
Gözünden perdeyi kaldır onat bak

Hudâ çün küntü kenz esrârın açdı

O kenzin zübdesin insâna saçdı

Fadâil cümle anda cem‘ olubdur

O Hakk’a ve Hakk ona sem‘olubdur

كما ورد فى الحديث القدسى لا يزال عبدى يتقرب

الى بالنوافل حتى احبه فاذا احبته كنت سمعه وبصره

Kemâ verede fi’l hadîsi’l kudsî

“lâ yezâlü ‘abdî yetekarrabü ileyye bi’n nevâfilî hattâ uhibbehü fe
izâ ahbebtelhü küntü sem’ahû ve basarahû”

[Hadîs-i Kudsîde Allah Teâlâ buyurur:

“Benim kulum ben onu sevinceye kadar, durmadan nâfilelerle bana
yaklaşır. Nihayet ben onu sevince, onun gözü ve kulağı ben olurum.]

Kişinin tâhir ola çünki kalbi

Olur ol mahzen-i esrâr-ı gaybî

Kulûb-ı evliyâdır Hakka mahrem

Kulûb-ı evliyâdır arş-ı a‘zam

Efendi bulmak istersen kemâlî

Kulûb-ı evliyâdır cilvegâhı

عن ابن عمر رضى الله عنهما انه قال قيل يا

رسول الله ان الله لا فى الارض و لا فى السماء

قال فى قلوب عباده المؤمنين و فى الحديث القدسى

ما وسعنى ارضى و لا سماءى بل وسعنى قلب عبدى

التقى النقى الورع

‘An ibn Ömer radiyallâhu ‘anhümâ ennehü kâle “kîle yâ resûlallâh
ennallâhe lâ fil ‘ardi ve lâ fi’s semâi kâle fi kulûbi ‘ibâdihil
mü’minîn” ve fi’l hadîsi kudsî “mâ vesi’anî ‘ardi velâ semâi bel
vesi’anî kalbü ‘abdiyyi’t takiyyin nakiyyi’l verâ”

[Hazret-i Ömer’in oğlu Allah Teâlâ her ikisinden de râzî olsun,
buyurdu: Hazret-i Peygambere Allah Teâlâ ne yerededir ve ne de
göktedir denildiğinde Peygamberimiz mü’min kullarının kalbindedir,
buyurdu. Ve Hadîs-i Kudsîde: Benim arzım ve semam beni sığdıramaz.
Ancak takva ve vera‘ sahibi temiz kulumun kalbi beni sığındırır.]

Eğerci pâk eden kalbi Hudâdır

Sebeb ammâ âna çârûb-ı lâ dır

Beyim tevhîd olubdur hayr-ı ezkâr

Hadîs-i Mustafâdan ol haberdâr

قال النبى صلى الله عليه و سلم خير الاذكار

شهادة ان لا اله الا الله

Kâlennebiyyü sallallâhu ‘aleyhi vesellem

“**hayrül ezkâri şehâdetün en lâ ilâhe illallâh**”

[*Nebî sallallahu aleyhi vesellem efendimiz*

“*ezkârın en hayırlısı lâ ilâhe illallâh diye şehâdettir, buyurdular.*]

Şu kim esrâr-ı zikre irmek ister

Yolundan tutsun ânı ey birâder

Mu‘âdil olmaz âna sâir a‘mâl

Muhakkak bil efendi böyledir hâl

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم يا ابا

هريرة ان كل حسنة تعملها تؤذن يوم القيمة الا

شهادة ان لا اله الا الله فانها لا توضع فى

ميزان لانها لو وضعت فى ميزان من قالها صادقا

و وضعت السموات و الارضون السبع و ما فيهن

كان لا اله الا الله ارجح

Kâle resûlullâh sallallâhu ‘aleyhi vesellem “**yâ ebâ hureyre inne külle hasenetin ta‘melühâ tûzenü yevmi’l kıyâmeti illâ şehâdeten en lâ ilâhe illallâh fe innehâ lâ tuda’u fi mîzânin li ennehâ lev vudi’at fi’l mîzâni men kâlehâ sâdıkan ve vudi’ati’s semâvâtu ve’l**

‘**aradûne’s seb’u vemâ fihinne kâne lâilâhe illallâhu ercah**”

[*Resûlullah sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki; “Ey ebâ*

Hureyre senin yaptığın her iyilik kıyâmet gününde tartılır. Ancak şehâdet kelimesi olan lâ ilâhe illallâh müstesnadır. Hiç bir mîzâna konulmaz. Zîrâ kelime-i şehâdet, bunu sıdk ile söyleyenin mîzânının bir kefesine konulsa ve yedi kat göklerle yerler içindekilerle beraber öbür kefeye konsa lâ ilâhe illallâh daha ağır gelir.]

Rivâyetdir resûl-i bâ-safâdan
Nebîler muktedâsı Mustafâdan
Ne denlü olsa a‘mâl ve ibâdet
Kamusu tartılır rz-ı kıyâmet
Velî tevhîd aslâ veznolunmaz
Ki zîrâ tartılacak Şey bulunmaz
Kaçan tevhîd kim sıdkıla dene
Terâzinin konulsa kefesine
Konulsa bir yana ard ve semâvât
Mu‘âdil mi olur tevhîde heyhât
Olur tevhîd-i Hak asl-ı uslun
Dahî miftâhıdır bâb-ı kablun
Katı akvâsıdır erkân-ı dînin
Tılsımıdır beyim genc-i yakînin

قال النبي صلى الله عليه و سلم
بنى الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله

Kâlennebiyyü sallallâhu ‘aleyhi vesellem
“bniyel islâme alâ hamsin Őehâdet en lâ ilâhe illallâh”

[Nebî sallallahu aleyhi vesellem buyurdular;

“İslâm beŐ Şey zerine binâ kılndı. Birincisi lâ ilâhe illallâh diye
Şehâdet etmektir.]

Salât u savm ile hacc u zekâtıdır
BeŐincisi hemân tevhîd-i Hakdır
Eğerçi beŐdrr mebnây-ı îmân
Velâkin asl-ı küll tevhîd-i Rahmân

قال الله تعالى و اعلموا انما غنمتم من شى

فان لله خمسه

Kâlallahu te'âlâ

“va‘lemû ennemâ ganimtüm min şey’in fe inne lillâhi humusehû”

[Sûre-i Enfâl 41.âyetin bir kısmı olup meâlî:

“İyi biliniz ki, ganîmet olarak ele geçirdiğiniz her hangi bir şeyin
muhakkak beşte biri Allâh’ındır]

Ganâimdir ma‘ârifle ibâdet

Velî tevhîd a‘lâdır begâyet

Ganâimden ol oldu hums-i nâfi‘

Anınçün ol oldu Allâha râci‘

Cevârih-i hazzı oldu sair ahmâs

Hakk’ı Hakk bil karîn olmaya vesvâs

VASIYYETÜ’S SELÂTÎN VE’L MULÛK

Nasîhatdir selâtîn u mulûke

Hemân ancak değil ehl-i sulûke

Hakka tâ‘at ede halka adâlet

İki cânib bile ola ri‘âyet

Olur mahbûb-ı Hak sultân-ı âdil

İrer zevka murâdı olur hâsıl

Adâlet bâis-i kurb-i Hudâdır

Nitekim zulmeden Hakdan cudâdır

قال احب الناس الى الله و اقربهم منه السلطان

العادل و ابغضهم اليه و ابعدهم منه السلطان الجابر

Kâle **“ehabbü’n nâsi ilallaî ve ekrabahum minhü’s sultânü’l**

‘âdilü ve ebgaduhum ileyhi ve eb’adikum minhü’s sultânul câyir”

[İnsanlardan Allâh’a en yakın ve sevgili olan âdil sultandır. Allâh’a
en uzak ve kendisine en çok buğz edilen de zâlim sultandır]

Cihânı vâ'ir iden sultân-ı a'zam
Beşer nev'inin etdi aslın âdem

قال الله تعالى خلقكم من نفس واحدة و خلق
منها زوجها و بث منهما رجالا كثيرا و نساء

Kâlallahu te'âlâ

**“halakaküm min nefsin vâhidetin ve halaka minhâ zevcehâ ve
besse minhümâ ricâlen kesîran ve nisâen”**

[Sûre-i Nisâ 1.âyetin bir kısmı olup meâlî:

*“Sizleri bir tek candan yaratan, o candanda eşini halk eden ve
ikisinden bir çok erkek ve kadın]*

Kamusu bir kapunun kullarıyken

Kamusu bir erin oğullarıyken

Kimin bâ'y eyledi kimini yoksul

Kimin etdi efendi kimini kul

Olub rûz-ı ezelde böyle kısmet

Beyim bu resme cârî oldu hikmet

Seni kul edüb etse gayrıyı sultân

Aceb kâdir değılmiydi o Rahmân

Sana vere bu denlu mülk ve ni'met

Seni sultân ede gayrı ri'âyet

Bu ma'nâyı onat fikreyle şâhâ

Hakkın in'âmına şükreyle şâhâ

Bunun şükrü nedir deyu sorarsan

Rızâullâha doğru yol ararsan

Adâletdir adâletdir adâlet

Ki tâ âsûde hâl ola ra'iyet

Gel imdi ideğör bu şükre gayret

Beyim efzûn olur şükr ile ni'met

قال الله تعالى لئن شكرتم لازيدنكم

Kâlallahu te'âlâ

“le in şekertüm le ezîdenneküm”

[Sûre-i İbrâhîm 7.âyet'in bir kısmı olup, meâli:

“Andolsun eğer şükrederseniz nimetinizi arttırırım”]

Çalış adl ile doldur kâinâtı

Bilürsün kim cihânın yok sebâtı

Kime bâkî kalubdur bu harâbe

Kimi gördün yüzün urmaz türâbe

İki kapulu evdir bu fânî

Konub göçmekdedir her dem kerbâni

Kanı Âdem kanı Havvâ kanı Nûh

Kanı mülk-i bedende hükmiden rûh

Ya İsmâil ve İbrâhîm ve İshâk

Kanı bunlar efendi bir onat bak

Kanı Yûsuf ki oldu Mısra sultân

Kanı dünyâya hükmiden Süleymân

Bu denlü hikmetiyle noldu Lokmân

Şu'ayb ile kanı Mûsâ bin Imrân

Çü kalmaz enbiyâya evliyâyâ

Husûsan fahr-i âlem Mustafâyâ

Olur mu gayra kalmak ihtimâli

Odur âkil ki fikr ede meâli

Gider kalmaz bu dehrin tâc u tahtı

Hazân olur bu bostânın drahtı

Kanı şol tâk-ı kîsrâ kasr-ı kayser

Ya câm-ı Cem ya mir'ât-ı Skender

Aceb gördün mü Şeddâd-ı âdî

Koyub gitdi yapub zâtü'l imâdî⁹

Sakın imdi bu mülke olma mağrûr

Adâlet et tâ ki olasın mansûr

Re‘âyânın iyimi kem mi hâli
Tefahhus eylemekden olma hâlî
Sakin ashâb-ı iğrâza inanma
Beyim herkes hak ilkâ ede sanma
Buyurur ı ‘dilû ahkâmeh¹⁰ ol rab
Efendî adl olur takvâya akreb

قال الله تعالى اعدلوا هو اقرب للتقوى
Kâlallâhu te‘âlâ “ı‘dilû hüve ‘akrebü li’t takvâ”
[Sûre-i Mâide 8.âyetin bir kısmı olup meâlî :
“Âdil olun ki, bu takvâya daha yakındır.]

Kaçan sultân ede birgün adâlet
Sanasın etdi yetmiş yıl ibâdet

قال النبي صلى الله عليه وسلم عدل السلطان
يوما خير من عبادة سبعين سنة و قال و الذي
نفس محمد بيده انه ليرفع السلطان العادل الى
السماء من لعمل مثل عمل جملة الرعيت

Kâlennebiyyü sallallâhu ‘aleyhi vesellem
“adlî’s sultâni yevmen hayrun min ‘ibâdeti seb’îne seneten vekâle
vellezî nefsi Muhammedin biyedihî ennehû le yürfe’u’s sultânu’l
‘âdilü ile’s semâi mine’l ‘ameli misle ‘ameli cümleti’r ra’iyyet”
[Hazret-i Nebî sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki, “Padişahın
bir gün adaletli davranması, yetmiş sene ibadetten daha hayırlıdır.
Benim canım yed-i kudretinde olan Allâh’a yemin ederim ki, âdil olan
sultanın ameli bütün teb‘asının ameli gibi göklere yükselir.]

İbâdet kim ede sultân-ı âdil
Re‘âyâninkine olur mu‘âdil
Seni ve tâ‘atın tafdil ede Hak
Ne denlü lutf edübdür bir onat bak

Hakkın bu ni‘metini fikr idegör
Var imdi ana göre şükr idegör

VASIYYETÜ'L ‘ULEMÂ

Gel ey âlim gurûr itme ‘ulûma
Bakub kalma sakın ancak rüsûma
Beyim ilm olucak nâfi‘ gerekdir
Hevâ-yı nefsi ol dâfi‘ gerekdir
Neye yarar efendi felsefiyât
Yürü var eyleme tazyî‘-i evkât
Gel imdi gayr-i nâfi‘ den hazer et
Göricek isti‘âz ile güzer et

كما قال رسول الله صلى الله عليه و سلم
و اعوذ بك من علم لا ينفع

Kemâ kâle resûlullâh sallallâhu ‘aleyhi vesellem

“ve e‘ûzûbike min ‘ilmin lâ yenfe‘u”

[Resûlullah sallallahu aleyhi vesellem

“yâ rabbi faydasız ilimden sana sığınırım” buyurdu.]

Eğerçi ilm-i nâfi‘ mu‘teberdir
İlmsizlik kavs-ı bî-veterdir
İlm ki olmaya a‘mâle makrûn
Olur ânın işi meftûn ve mağbûn
Te‘allümden murâd olan ameldir
Ne ankim kîl u kâl ile cedeldir
Kaçan âlim ola ilmiyle âmil
Olur ol bilmediği ilme vâsıl

قال عليه السلام من عمل بما علم ورثه الله

علم بما لم يعلم

Kâle ‘aleyhisselâm

“men ‘amile bimâ ‘alime veresehullâhu ‘ilme bimâ lem ya‘lem”

[Peygamberimiz sallallahu aleyhi vesellem “kim bildiği ile amel ederse Allâh bilmediğini ona öğretir” buyurdular]

Dahî hem olma zâhir-i ilme mağrûr

Ki irfân mektebinden olasın dûr

Mücerred zâhire aldanma zinhâr

Bilirsün zâhirin hod bâtını var

كما قال النبي صلى الله عليه وسلم ما نزل من

قرآن اية الا و لها ظهر و بطن

Kemâ kâlennebiyyü sallallâhu ‘aleyhi vesellem

“mâ nezele mine’l kur’âni âyetün illâ velehâ zahrün ve batnun”

[Peygamberimiz sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki; “Hem zâhiri hemde bâtını ma‘nâsı olmayan hiç bir ayet nâzil olmamıştır”]

Çalış lübb ehli ol aldanma kışra

Serây-ı ma‘rifetden kalma taşra

Eğerci ilm-i zâhir de güzeldir

Hakikat ilmi ammâ bî-bedeldir

VASIYYETÜ'L MÜRÎDÎN

Gel ey mahbûb-ı bî-hemtâya âşık

Îrâdetde gerekdir kişi sâdık

Mürîd oldur ede terk-i irâdet

Rızâullâh gözetmek ola âdet

المريد عند العلماء من له الارادة و اما عند
الصوفية من لا ارادة له قيل لابي يزيد البسطامي
ما تريد قال اريد ان لا اريد

El mürîdü ‘indel ‘ulemâi men lehu’l irâdetü ve emmâ ‘inde’s sûfiyyeti
men lâ irâdeten lehû kîle li Ebâ Yezîd Bestâmî

“mâ türîdu kâle ürîdü en lâ ürîdu”

[Mürîd, ulemâyâ göre irâdesi olandır. Sôfiyye indinde ise irâdesi
olmayan kimsedir. Hazret-i Bayezid Bestâmî’ye sen ne istiyorsun
denildikde, buyurdu ki, ” benim istediğim irâde etmemektir”]

Rusûm ve âdete mağrûr olma
Mücerred hırkaya mesrûr olma

كما قال سيد الطائفة جنيد البغدادي قدس سره
العبرة للحرقة لا للخرقة

Kemâ kâle seyyidü’t tâifeti Cüneydi’l Bağdâdî kuddise sırruh

“el ibratü lil harkati lâ lil harkati”

[Sôfiyye tâifesinin seyyidi Hazret-i Cüneyd-i Bağdâdî kuddise sırruh
buyurdular ki; “muteber olan hırka değil kalben yanmaktır”]

Ni‘am zâhirde tâc u hırkada hûb
Veli bâtında olmak dahî mahbûb
Bu tâc u hırka ile hay u hûdan
Garaz ıslâh-ı nefis oldu kamudan
Gel imdi nefisini ıslâha kasd it
Çalış dün gün tarîk-i hakka cehd it
Hudâya can u dilden ı’tısâm it
Ko ihmâli beğim ikdâm-ı tâm it
Eğer buldunsa bir ehl-i kemâli
Yolunda hizmet et ko mekr u âli
Ve illâ değme bir lafa inanma
Kuru da‘vâ ile iş bitti sanma

Ki zîrâ ehl-i lafın kesreti var
Dirîgâ ehl-i hakkın kılleti var
Ebul Kâsım Kuşeyrî kim ol üstâd
Zamânında bu beyti kılmış inşâd

اما الخيام فانها كخيامهم و ارى نساء الحى
غيره نساءها

**Emmel hıyâmu fe innehâ ke hıyâmihim ve
erâ nisâe'l hayyî gayra nisâihâ**

[Çadırlar onların çadırları gibidir.

Kabilenin kadınlarını görüyorum, o kadınlar değil]

Anın ol vakte göredir kelâmı
Ne nisvân kaldı şimdi ne hıyâmı
Ma‘ârifden dem urur ba‘zı eşhâs
Geçinir bâdenûş-ı meclis-i hâss
Velî nefsi ânın su‘bâna benzer
Dışı âdem içi kaplana benzer
Eğerçi kim giyer çok kimse sofu
Velî her hırka-pûşu sanma sôfi
Tasavvuf nefsinin pak eylemekdir
Fenâ ile ânı hâk eylemekdir
Ve illâ şerrünnâs olur o kişi
Dalâl ve dahî idlâl olur işi

Resûlun bu hadîsin işit ey cân
Anın hakkındadır der ehl-i irfân
قال رسول الله صلى الله عليه و سلم شر الناس
من قامت عليه القيمة و هو حى

Kâle Resûlullâh sallallâhu ‘aleyhi vesellem

“şerrü’n nâs men kâmet ‘aleyhi’l kıyâmetü ve huve hayyün”

[Resûlullâh sallallahu aleyhi vesellem buyurdular ki :

“İnsanların en şerlisi kıyâmet koştığında hayatta olanlardır”]

Sakın bir lem‘aya itme kanâ‘at
Çalış kim keşfolâ nûr-ı hakîkat
Hazer kıl gitmeden râh-ı dalâle
Sülûk eyle tarîk-i i‘tidâle

عن ابن مسعود رضی اللہ عنہ ان النبی علیہ السلام
خط خطأ فقال هذا سبیل الرشاد ثم خط عن یمینہ
و شمالہ خطوطاً ثم قال هذه علی کل سبیل منها
شیطان یدعوا الیہ ثم تلا قوله تعالی و ان هذا
صراطی مستقیما فاتبعوه

‘An ibn Me’sûd radiyallâhu ‘anhu “**ennennebiyyü ‘aleyhisselâme
hatta hattan fekâle hâze’s sebîlü’r reşâd sümme hatta ‘an
yemînihî ve şimâlihî hutûtan sümme kâle hâzihî ‘alâ külli sübûlin
minhâ şeytânü yedde’û ileyhi sümme telâ kavlehü te’âlâ
ve inne hâzâ sırâtî müstakîmen fettebi’üh**”

[İbn Mesûd radiyallahu anhdan rivayet olundu; “Hazret-i Peygamber
bir çizgi çizdi ve bu reşâd yoludur, buyurdu. Sonra o çizginin sağına,
soluna bir çok çizgiler çizdikten sonra buyurdu ki, bunların her birinin
üzerinde bir şeytan vardır. O yola davet eder. Sonra Allâh’ın kavlini
okudu ve işte bu benim yolumdur, ona tâbî olunuz buyurdu”]

Hutût ile nebî etdi işâret
İder ol rüşdü olana kifâyet
Dalâl ve bid‘ate ifrât u tefrît
Tarîk oldu ve etdi halkı taglît
Oturur taşra yollarda şeyâtîn
Olur pes orta yolda ısmet-i dîn
Şu kim ehl-i kemâl ve ehl-i dildir
Bilür kim hat evsat-ı mu‘tedildir
Gel imdi ol habîbe iktidâ et
Anın gösterdiği doğru yola git

قال على كرم الله وجهه و رضى الله عنه الطرق
كلها مسدودة على الخلق الا من اقتفى اثر رسول
الله صلى الله عليه و سلم

Kâle ‘Aliyyü kerremallâhu vechehû ve radiyallâhu ‘anhu **“et turuku
küllihâ mesdûdetün ‘alel halki illâ men iktefâ isra resulillâhi
sallallâhu ‘aleyhi vesellem”**

[Hazret-i Ali kerremallahu vecheh buyurdular;
“Halk üzerine bütün yollar kapalıdır. Yalnız ve yalnız Hazret-i
Peygamberin izine tâbî olanlar müstesnâdır”]

Buyurur sâki-i kevser-i âlîşân
Karîn ola ana rıdvân-ı rahmân
Kişi bir yol ile bulmaz hudâyı
Meğher ede resûle iktidâyı
Resûle uy beğim hakkı seversen
Saâdet ehli olmağa iversen
Sana dahî muhabbet hâsıl ola
Derûnun şevk ü zevka vâsıl ola

قال الله تعالى قل ان كنتم تحبون الله فاتبعونى
يحببكم الله
Kâlallâhu te’âlâ

“kul in küntüm tuhibbûnallâhe fettebi’ûnî yuhbibkümüllâh”

[Sûre-i Âl-i İmrân 31. âyetin bir kısmı olup meâli:
“Resûlum, Habîbim de ki, eğer Allâh’ı seviyorsanız
hemen bana tâbî olunuz ki, Allâh da sizi sevsin”]

Olubdur câmi‘-i ahlâk-ı kerîme
Nazar eyle *alâ hulk-i azîme*¹¹
Resûlün sünnetin tahsîl idegör
Tarîk âdâbını tekmîl idegör

قال الله تعالى و لكم فى رسول الله
اسوة حسنة لمن كان يرجوا لله

Kâllallâhu te'âlâ

“leküm fi rasulillâhi üsvetün hasenetün limen kâne yercullâh”
[Sûre-i Ahzâb 21. âyetin bir kısmı olup meâli : “Allâh’ı arzulayanlara
Allâh’ın Resûlünde sizin için pek güzel örnek vardır”]

Hudâyı isteyen uysun imâma
Ki ol irşâda geldi hâss u âmma
Delîl oldur sırât-ı müstakîme
Ki ol iletir kişiyi dâr-ı na’îme
Hudâyı isteyen sevdi habîbin
Bilüb nefsinden artık can tabîbin
Kaçan gâlib ola hubb-ı peyâmber
Kemâle erer îmân ey birâder

روى البخارى عن عبدالله ابن هشام انه قال
كنا مع النبى عليه السلام و هو اخذ بيد عمر
رضى الله عنه فقال له عمر يا رسول الله انت
احب الى من كل شىء الا نفسى فقال له عليه السلام
لا و الذى نفسى بيده حتى اكون احب اليك من
نفسك فقال عمر فانه الان والله انت احب الى
من نفسى فقال عليه السلام الان يا عمر الان
صار ايمانك كاملاً

Ravâ’l Buhârî ‘an ‘Abdullah ibn Hişâm ennehû kâle **“künnâ ma’an
nebiyyü ‘aleyhisselâm vehüve ahaza bi yedi Omera radıyallâhu
‘anhu fekâle lehü Omeru yâ resûlallâh ente ehabbü ileyye min
külli şey’in illâ nefsi fekâle lehü ‘aleyhisselâm lâ vellezi nefsi
biyedihî hattâ eküne ehabbe ileyke min nefsik fekâle Omerü
feinnehü elâne vallâhî ente ehabbü ileyye min nefsi fekâle
‘aleyhisselâm elâne yâ Omer elane sâre imanüke kâmilën”**

[İmâm Buhârî Hişam oğlu Abdullah'dan rivâyet etti. Hişam oğlu Abdullah buyurdu ki; "Biz Hazret-i Peygamber ile beraber iken, Resûllullah Hazret-i Ömer'in elini tutunca, Hazret-i Ömer (yâ Resûlallah nefsim hâriç bana her şeyden daha sevimlisiniz) dedi. Hazret-i Peygamber (hayır, nefsim yed-i kudretinde olan Allâh'a yemîn ederim ki, beni nefsimden de çok sevmelisin) buyurdular. Bunun üzerine Hazret-i Ömer (Allâh'a yemîn ederim ki, zât-ı âlînizi şimdi nefsimden de çok sevdim) dediğinde Hazret-i Peygamber (şimdi îmânın kâmil oldu) buyurdular]

Dedi bir gün resûle İbn Hattâb
Selâm ana dahî bir âl u ashâb
Seni nefsimden ayruğundan artuk
Severim bunda aslâ rayb ü şekk yok
Dedi ana Resûl-i bâ-safâ lâ
Ki nefsimden de hattâ artuk ola
Dedi nefsimden artuk sevdim elân
Dedi kim şimdi kâmil oldu îmân
Kişi nefsimden artuk sevse nola
Ki oldur rehnümâ olan bu yola
Ki nefis insânı şerr-i bu'de iletir
Resûl-i bâ-safâ hod hakka iletir
Kişiye nefsidir akreb olanı
Bilürsün taşradır bundan kalanı
Resûl andan ehabb olıcak ey yâr
Kalanını kıyâs eyle ana var

Fİ'D DUÂ VE'L MÜNÂCÂT

Hudâyâ eylegil fadlınla tevfik
Geçür telvînden kıl ehl-i tahkîk
Yüzü suyuna cümle enbiyânın
Husûsan fahr-i âlem Mustafânın

İrişdir bizi efâl ve sıfâta
Hidâyet eyle hem tevhîd-i zâta
 Bizi avk itmesün esnâm-ı nâsût
 Olavuz tâ ki mest-i bezm-i lâhût
Tecellî-i cemâl ile ver işrâk
Kuyûdu al bulalım nûr-ı itlâk
 Yoğise sana lâyıık bizde hizmet
 Efendi eylegil fadlınla rahmet
Terakkîde tenezzülde ilâhî
Cenâbındır kulun ancak penâhı
 Müyesser eyleyüb nûr-ı şuhûdu
 Atâ et sonra hakkânî vucûdu
İrüb zât-ı ehadden kût ve kuvvet
Habîbin hürmetine ver muhabbet
 Bizi kıl muttali‘ cem‘ ile farka
 Efendi ver necâtı salma garka
Müyesser eyle tevîk-i hudâyı
İre matlûbuna tâ kim Hüdâî

HÂTİME-İ RİSÂLE

Yolunda sâdıkı işbu risâle
Beyim irşâd ide râh-ı visâle
 Ger ehl-i halvette ger celvette ol
 Eğer iz‘ân idersen göstere yol
Ana ma‘lûm ola hâl-i tarîkın
İre ‘ayna ve gide nokta-i gayn¹²

Notlar :

- 1-** Sûre-i Necm 9. âyettir. Meâli: “İki yay arası kadar yahut daha az oldu”
- 2-** Ölüm için evlat sahibi olunuz, harab olmak için bina yapınız.
- 3-** İnsanlar uykudadırlar.
- 4-** Tevhîd izâfetlerin kaldırılmasıdır.
- 5-** Sâlik için “ehadiyyet” mertebesinin idrak edildiği cem‘ hâlinin hâkim olduğu seyr makâmıdır.
- 6-** Sultân-ı Enbiyâ efendimizin, Hazret-i Âişe vâlidemize hitâbı olup; “Ey Hümeyrâ benimle konuşunuz” buyurmuşlardır.
- 7-** Burada Sure-i Feth’in 2. âyetine işâret olunmaktadır. Geçmiş ve gelecek manâsınadır.
- 8-** Muhakkak insanın kendi amellerine göre haşr olunacağı hakkında bir bölümdür..
- 9-** Direkler üzerine yayıpmış yüksek binaların sahibi, demektir. Kur’ân-ı Kerîm’de Sûre-i Fecr 7.âyetde buna işâret vardır.
- 10-** Kânunlarınızda ve hükümlerinizde âdil olunuz.
- 11-** Sûre-i Kalem 4. âyete işâret etmektedir.
- 12-** “gayn” harfinin noktası giderse “ayn” olur. “Ayn” lugatta eşyânın hakîkati ma‘nâsına da gelmektedir.